

Tygodnik Gospodarczy PIE

24 lipca 2025 r.

AI i big data zwiększają zapotrzebowanie na wysoko wykwalifikowanych specjalistów

47 proc.

wyniósł w 2023 r. odsetek przedsiębiorstw przemysłowych korzystających z cyfrowych technologii

8 proc.

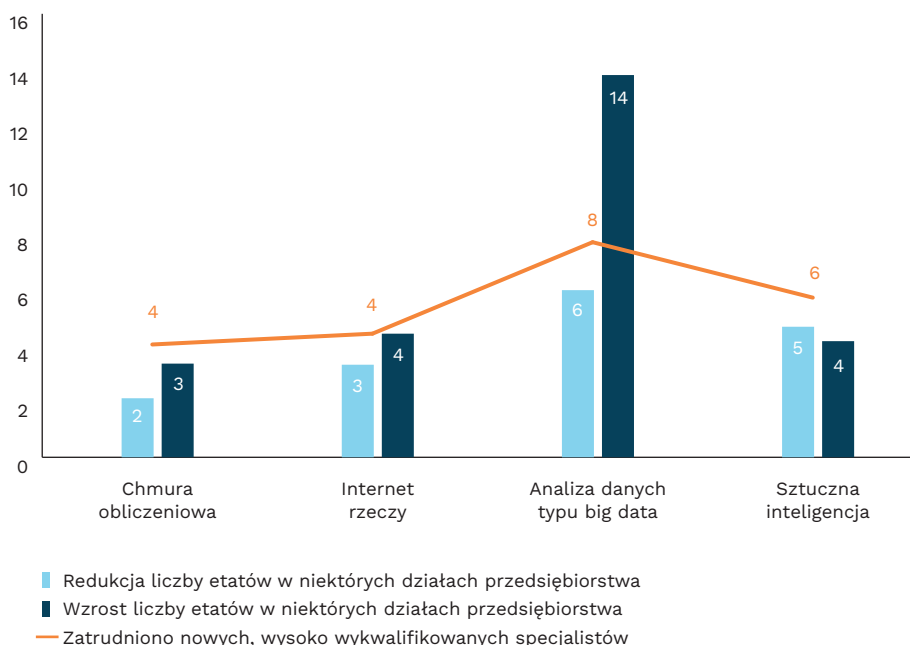
wyniósł w 2023 r. odsetek przedsiębiorstw wykorzystujących algorytmy typu big data, w których zatrudniono wysoko wykwalifikowanych specjalistów

6 proc.

wyniósł w 2023 r. odsetek przedsiębiorstw wykorzystujących AI, w których zatrudniono wysoko wykwalifikowanych specjalistów

► **47 proc. przedsiębiorstw przemysłowych w 2023 r. używało zaawansowanych technologii cyfrowych¹.** 38 proc. ankietowanych przedsiębiorstw przemysłowych wykorzystywało chmurę obliczeniową, 25 proc. – internet rzeczy (urządzenia lub systemy określane potocznie inteligentnymi), 2 proc. – big data, a 3 proc. – AI. Jednocześnie dane GUS obrazują, że wdrażanie tych technologii w niewielkim stopniu przekłada się na zmiany zatrudnienia. Odsetek firm korzystających z tych technologii wzrósł w 2024 r., jednak dane o zmianie zatrudnienia nie były wtedy zbierane.

Wykres 1. Przedsiębiorstwa przemysłowe, w których w związku z wykorzystaniem technologii cyfrowych nastąpiły zmiany kadrowe (w proc. przedsiębiorstw korzystających z danej technologii)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych GUS.

► **Zmiany kadrowe deklarowało 8 proc. firm używających chmurę obliczeniową, 11 proc. – internet rzeczy, 20 proc. – big data i 13 proc. korzystających z AI.** Największy odsetek redukcji liczby etatów zaobserwowano wśród przedsiębiorstw używających big data oraz AI (po 6 proc.). Największy wzrost liczby etatów również zauważono wśród przedsiębiorstw wykorzystujących algorytmy typu big data (14 proc.), następnie AI (4 proc.) i internet rzeczy (4 proc.). Najmniejsze zwiększenie liczby etatów zaobserwowano wśród przedsiębiorstw wykorzystujących chmurę obliczeniową (3 proc.).

¹ Na podstawie danych pochodzących z badania kwestionariuszowego GUS na próbie 5642 przedsiębiorstw przemysłowych za 2023 r.

► **Wykorzystywanie technologii big data (8 proc.) oraz AI (6 proc.) w największym stopniu prowadziło do zatrudnienia wysoko wykwalifikowanych specjalistów, co może wynikać z rosnącego znaczenia tych technologii dla konkurencyjności przedsiębiorstw.** W przedsiębiorstwach korzystających z big data najczęściej zatrudniani byli specjaliści ds. analizy danych (tzw. *data scientist*), programiści i szefowie utrzymania ruchu/produkcji, natomiast w przedsiębiorstwach korzystających z AI znaleźli się przede wszystkim programiści oraz specjaliści ds. analizy danych.

► **Na 24 przedsiębiorstwa, w których nastąpiła zarówno redukcja, jak i wzrost liczby etatów w związku z wykorzystaniem chmury obliczeniowej 12 z nich odnotowało wzrost ogólnej liczby etatów, 3 – spadek, a 9 – brak zmian w poziomie zatrudnienia.** W sześciu przedsiębiorstwach wdrażających internet rzeczy 2 zadeklarowały ostatecznie wzrost liczby etatów, 3 – spadek, a jedno – brak zmian w zakresie ogólnej liczby etatów w firmie. Natomiast wśród trzech przedsiębiorstw wdrażających big data, po jednym z nich odnotowało odpowiednio wzrost, spadek i brak zmian w liczbie etatów. Przedsiębiorstwa przemysłowe w niewielkim stopniu używają nowoczesnych technologii, choć tempo wprowadzania zmian przyśpiesza, co może wpłynąć jeszcze mocniej na zatrudnienie. Aktualnie można zaobserwować, że na zmianach kadrowych korzystają wysoko wykwalifikowani specjaliści, w tym głównie *data scientist* i programiści.

(Magdalena Lesiak)

Za mało zamówień, za dużo mocy produkcyjnych – wyzwania przedsiębiorców w II kwartale 2025 r.

-29 pkt. proc.

wyniosła luka popytowa na rynku sprzedaży w II kwartale 2025 r.

81,9 proc.

wyniósł stopień wykorzystania mocy produkcyjnych w II kwartale 2025 r.

44 proc.

wyniósł odsetek firm wskazujących niedostateczny lub niepewny popyt jako główną barierę rozwoju w II kwartale 2025 r.

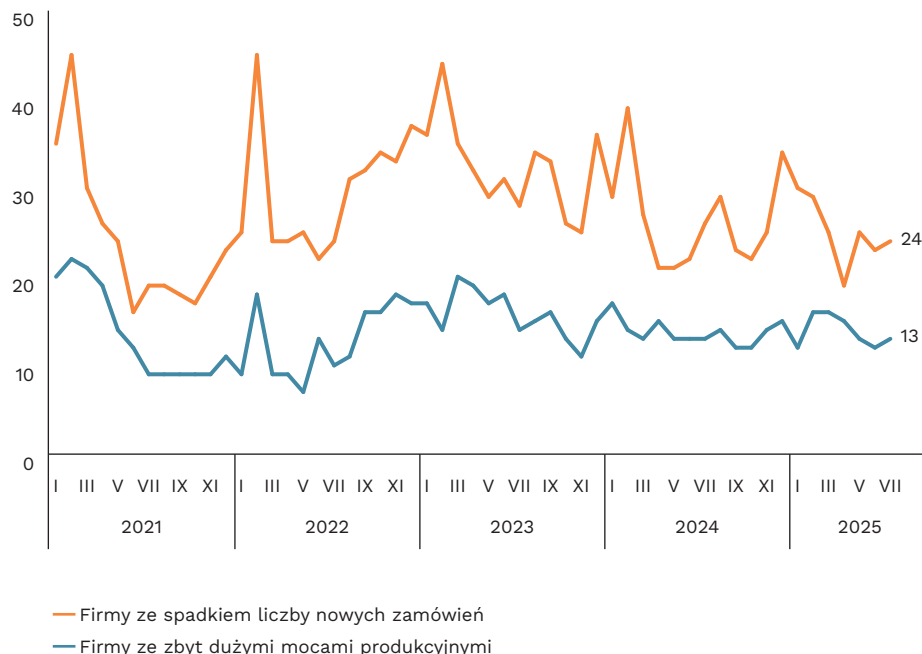
► **W II kwartale 2025 r. przedsiębiorstwa niefinansowe, zatrudniające co najmniej 10 osób, na rynku sprzedaży odnotowały ujemną lukę popytową na poziomie 29 pkt. proc.** – jak wynika z danych [Szybkiego Monitoringu NBP](#). Oznacza to, że popyt na oferowane produkty był niższy niż możliwości wytwórcze firm. Na rynku zaopatrzenia skala problemu była mniejsza, ale nadal widoczna (-16 pkt. proc.). W porównaniu z I kwartałem br. nadwyżka podażowa zwiększyła się zarówno na rynku sprzedaży, jak i zaopatrzenia (odpowiednio o 2 pkt. proc. i 3 pkt. proc.).

► **Przewaga podaży nad popytem jest szczególnie wyraźna w sprzedaży dóbr konsumpcyjnych trwałych (-48 pkt. proc.) oraz dóbr zaopatrzeniowych (-43 pkt. proc.).** W tych obszarach przedsiębiorstwa dysponują znaczną częścią niewykorzystanych mocy produkcyjnych, a rynek nie jest w stanie wchłonąć oferowanych produktów. W budownictwie oraz w usługach biznesowych i konsumenckich sytuacja wygląda nieco lepiej, jednak nadal pozostaje negatywna (odpowiednio -28 pkt. proc., -28 pkt. proc. i -27 pkt. proc.). Jedynie usługi nierynkowe (tj. administracja, edukacja oraz opieka zdrowotna) odnotowały przewagę popytu nad podażą (11 pkt. proc.), co oznacza wzrost k/k o 8 pkt. proc.

► **Ograniczony popyt w II kwartale 2025 r. obniżył wykorzystanie zdolności produkcyjnych firm do 81,9 proc.**, przy czym największe spadki wystąpiły w usługach, transporcie i budownictwie, a niewielkie wzrosty w handlu i przemyśle zależnym od koniunktury w Niemczech. Również comiesięczne wyniki [Miesięcznego Indeksu Koniunktury \(MIK\)](#) wskazują na przewagę firm posiadających nadmiar mocy nad tymi, które sygnalizują ich niedobór, co oznacza presję na redukcję kosztów i wstrzymywanie inwestycji. Wraz ze wzrostem

udziału firm zgłaszających spadek zamówień, rośnie odsetek przedsiębiorstw deklarujących nadmierne moce produkcyjne.

Wykres 2. Udział firm zgłaszających spadek liczby nowych zamówień i posiadających zbyt duże moce produkcyjne przy posiadanym portfelu zamówień od stycznia 2021 r. do lipca 2025 r. (w proc.)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie badań [MIK](#).

► **Zdaniem przedsiębiorstw, główną barierą rozwoju w średnim horyzoncie czasowym** (wg badań NBP) **pozostaje niedostateczny lub niepewny popyt** (44 proc. wskazań firm przewidujących brak rozwoju własnej firmy). Problem ten jest szczególnie widoczny wśród podmiotów silniej uzależnionych od popytu zagranicznego, np. firm działających w globalnych łańcuchach dostaw (48 proc.), producentów trwałych dóbr konsumpcyjnych (70 proc.) i dóbr inwestycyjnych (51 proc.), a także przedsiębiorstw handlowych (54 proc.).

► **Jednak prognozy popytu na III kwartał br. dla przedsiębiorstw utrzymują się na stabilnym poziomie.** Stabilność ta jest efektem poprawy oczekiwań wśród producentów dóbr inwestycyjnych i firm świadczących usługi biznesowe, co zrównoważyło pogorszenie prognoz wśród producentów pozostałych dóbr i usług. Jednocześnie poprawiły się krótkookresowe perspektywy eksportu, zarówno w przypadku eksporterów wyspecjalizowanych, jak i niespecjalizowanych, co może częściowo łagodzić skutki słabego popytu krajowego, choć nie sygnalizuje jeszcze trwałego odbicia.

(Aleksandra Wejt-Knyżewska)

Rośnie kapitał Polaków na rachunkach emerytalnych

o 24,7 mld PLN

powiększył się kapitał Polaków zgromadzony w systemie emerytalnym w 2024 r.

656 tys.

nowych kont emerytalnych założono w 2024 r.; ponad połowa z nich to konta w PPK

z 3,5 proc. do 20,5 proc.

wzrost udziału kont maklerskich w całości kont IKE oraz IKZE

► **Raport Draghiego** wskazuje, że słabość europejskiego rynku oszczędności emerytalnych jest jedną z przyczyn pogarszającej się konkurencyjności Unii Europejskiej (UE). W Europie aktywa emerytalne na rynku kapitałowym stanowią zaledwie 32 proc. PKB, podczas gdy w USA jest to 142 proc. Skutkiem jest mniejsza zdolność do finansowania inwestycji, w tym wysokiego ryzyka. Dane **Komisji Nadzoru Finansowego** wskazują, że w Polsce aktywa emerytalne są jeszcze mniejsze – w 2015 r. było to 8,7 proc. polskiego PKB, w 2019 r. nastąpił spadek do 7,9 proc., a w 2024 r. wzrost do 8,4 proc. Jednocześnie rosnąca liczba rachunków inwestycyjnych oraz popularność PPK sygnalizują szansę na trwałą poprawę na polskim rynku kapitałowym.

► **Oszczędności emerytalnych jest coraz więcej.** Wartość zgromadzonych środków wzrosła z 282,9 mld PLN na koniec 2023 r. do 307,6 mld PLN na koniec 2024 r., czyli o 8,7 proc. Największy przyrost dotyczył środków zgromadzonych w PPK – ich aktywa powiększyły się z 21,8 mld PLN do 30,3 mld PLN, czyli aż o 39,0 proc. W dwucyfrowym tempie wzrosły także aktywa zgromadzone na IKZE (o 31,8 proc.; 2,9 mld PLN), IKE (o 25,1 proc.; 4,6 mld PLN) oraz PPE (o 14,7 proc.; 3,8 mld PLN). Aktywa zgromadzone w OFE wzrosły zaledwie o 2,4 proc. (4,9 mld PLN)².

► **Znaczenie OFE dla oszczędności emerytalnych systematycznie spada.** OFE pozostają największym produktem emerytalnym w Polsce, zarządzając aktywami na kwotę 213 mld PLN. Jednak ich procentowy udział w rynku emerytalnym systematycznie maleje – z 80,4 proc. w 2020 r. do 69,3 proc. w 2024 r. To efekt braku napływu nowych uczestników – coraz więcej osób oszczędzających w OFE zbliża się do wieku emerytalnego, a ich środki są wypłacane z rynku kapitałowego i transferowane do ZUS na poczet przyszłej emerytury (tzw. „suwak OFE”). W konsekwencji, OFE to jedyny instrument emerytalny z ujemnym saldem netto wpłat – tzn. wypłaty przewyższają nowe składki, a wzrost wartości aktywów wynika wyłącznie z zysków z inwestycji. **Pozytywnym zjawiskiem jest wypełnianie luki OFE przez wpłaty na PPK.** Saldo netto OFE w 2024 r. wyniosło -5,7 mld PLN – o tyle spadła liczba środków emerytalnych dostępnych na polskim rynku kapitałowym. Jednocześnie wpłaty netto na PPK były wyższe i wyniosły 6,6 mld PLN.

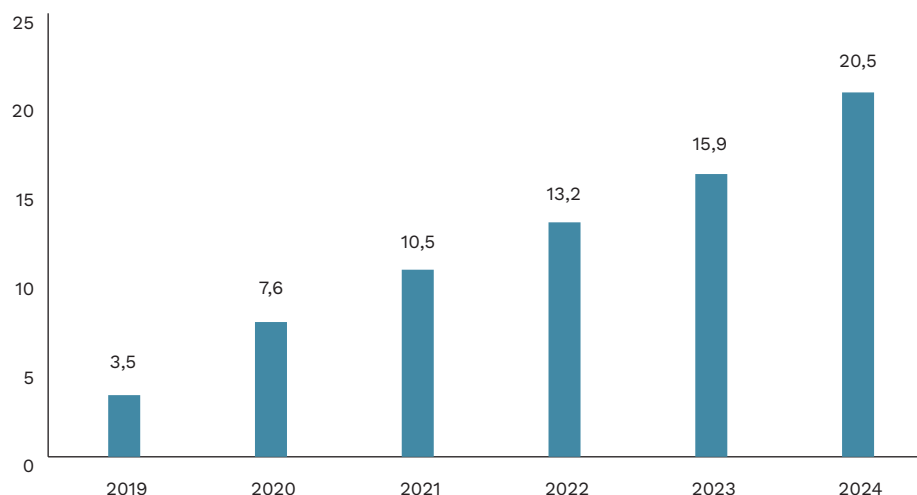
► **Coraz więcej Polaków oszczędza na emeryturę na rynku kapitałowym.** W 2024 r. łączna liczba kont emerytalnych wzrosła o 656 tys. Największy przyrost dotyczył PPK, w którym przybyło 372 tys. uczestników, głównie w ramach automatycznego zapisu. Kolejne pod względem popularności były konta IKE (169,5 tys.) oraz IKZE (109,1 tys.). Zapisy do OFE oraz PPE były marginalne (łącznie poniżej 5,5 tys.). **W ramach IKE oraz IKZE rośnie popularność kont maklerskich.** Ich udział wzrósł z zaledwie 3,5 proc. w 2019 r. do 20,5 proc. w 2024 r. W samym 2024 r. było to ponad 100 tys. nowych kont maklerskich (ok. 55 proc. nowych kont IKE i IKZE w tym roku).

► **Wypłaty z PPK pozostają umiarkowane.** Łączna skala takich wypłat wzrosła z 7,2 mld PLN w 2023 r. do 8,7 mld PLN w 2024 r. Przyrost ten wynika praktycznie w całości z rozwoju programu oraz wzrostu wynagrodzeń w gospodarce. **W ujęciu relatywnym skala wypłat**

² Skróty te oznaczają kolejno: Otwarte Fundusze Emerytalne (OFE), Indywidualne Konta Emerytalne (IKE), Indywidualne Konta Zabezpieczenia Emerytalnego (IKZE), Pracownicze Plany Emerytalne (PPE) oraz Pracownicze Plany Kapitałowe (PPK).

nie zmieniła się istotnie. Kwoty wypłat jako procent nowych składek wzrosły z 21,6 proc. do 22,4 proc., a w odniesieniu do aktywów netto zgromadzonych w PPK spadły z 7,1 proc. do 6,4 proc. Przedwczesne wypłaty nie są w interesie oszczędzających, ale pozostają ich prawem, które pozwala także budować zaufanie do PPK.

Wykres 3. Udział rachunków maklerskich w całości kont IKE oraz IKZE (w proc.)

Uwaga: suma kont IKE oraz IKZE. W najnowszym raporcie konta maklerskie to konta założone w podmiotach prowadzących działalność maklerską. Do 2022 r. w raportach używa się określenia „Domy maklerskie”.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych KNF.

(Marcin Klucznik)

Opieka nad seniorami w Polsce opiera się głównie na wsparciu ze strony rodzin

5,5 proc.

osób w wieku 50-70 lat udzielało regularnej opieki osobistej domownikowi w 2022 r. w Polsce

35 proc.

osób w wieku powyżej 80 lat otrzymywało regularną opiekę osobistą ze strony domownika w 2022 r. w Polsce

2,4-2,7 proc. PKB UE

wynosi koszt pracy wykonywanej przez nieformalnych opiekunów w UE

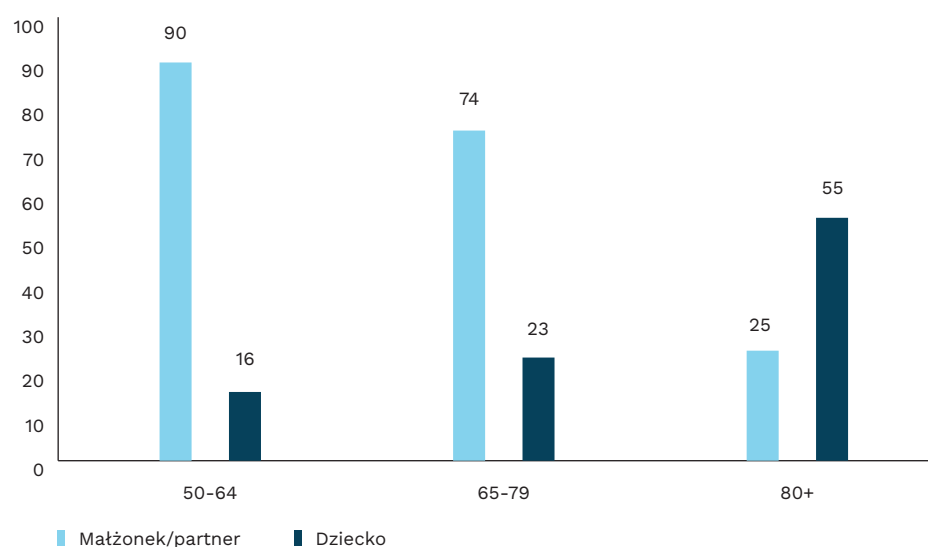
► **W Polsce długoterminowa opieka nad osobami starszymi (LTC) opiera się w dużej mierze na wsparciu nieformalnym** – głównie ze strony rodzin – a wydatki publiczne na formalną opiekę pozostają niewielkie. W Polsce wydatki publiczne na LTC wynoszą ok. 0,5 proc. PKB, przy czym około 70 proc. całkowitej opieki odbywa się w domu dzięki nieformalnym opiekunom. W porównaniu z Polską, inne kraje OECD zapewniają znacznie szerszy dostęp do formalnej opieki długoterminowej, zarówno instytucjonalnej, jak i świadczeń opiekuńczych w miejscu zamieszkania.

► **Około 5,5 proc. osób w Polsce w wieku 50-70 lat deklaruje udzielanie regularnej, długotrwałej pomocy w zakresie opieki osobistej na rzecz domownika** – jak wynika z badania SHARE z 2022 r. Respondentów pytano, czy w ostatnim roku codziennie lub prawie codziennie przez co najmniej trzy miesiące pomagali komuś z domowników przy różnych czynnościach, jak np. mycie, wstawanie z łóżka czy ubieranie. Pytanie wykluczało krótkotrwałą i doraźną opiekę, skupiając się wyłącznie na systematycznym i długoterminowym zaangażowaniu, które często utrudnia lub uniemożliwia wykonywanie pracy zawodowej. Grupa osób w wieku 50-70 lat jest szczególnie istotna, ponieważ to właśnie w tym okresie życia wiele osób, zwłaszcza kobiet, podejmuje decyzję o wcześniejszym przejściu na

emeryturę lub niekontynuowaniu pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego w związku z rosnącymi obowiązkami opiekuńczymi wobec starszych członków rodziny.

► **Odsetek osób otrzymujących regularną opiekę osobistą ze strony domownika znacznie rośnie w grupie osób powyżej 80. roku życia.** W tej najstarszej grupie aż 35 proc. badanych deklaruje otrzymywanie systematycznej pomocy w codziennych czynnościach, jak mycie czy ubieranie. To wyraźnie wyższy wskaźnik niż w grupach 50-64 lata (26 proc.) oraz 65-79 lat (20 proc.). Wraz z dynamicznym wzrostem liczby osób w grupie wiekowej 80+, zapotrzebowanie na opiekę długoterminową będzie systematycznie rosnąć (prognozy na 2060 r. przewidują niemal trzykrotny wzrost populacji 80+), więc obecny model oparty głównie na nieformalnym wsparciu rodzinnym może okazać się niewystarczający.

Wykres 4. Odsetek osób w Polsce otrzymujących regularną opiekę osobistą od domownika, według grup wiekowych i domownika świadczącego opiekę w 2022 r.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych SHARE, 9. fala badania, 2022.

► **Wraz z wiekiem zmienia się źródło opieki nad seniorami.** U młodszych seniorów (50-64 lata) wsparcie zapewniają przede wszystkim partnerzy, a dzieci angażują się rzadko. Z kolei rola partnera jako opiekuna maleje wraz z wiekiem podopiecznego, co wynika z faktu, że w bardzo podeszłym wieku partnerzy sami często potrzebują pomocy lub już nie żyją. Wśród osób powyżej 80. roku życia sytuacja się odwraca – to dzieci, w większości kobiety (62 proc. wszystkich nieformalnych opiekunów), stają się głównym źródłem opieki.

► **Choć nieformalni opiekunowie często postrzegani są jako sposób na obniżenie kosztów publicznej opieki długoterminowej, w rzeczywistości ich wkład generuje znaczące koszty ekonomiczne** (WHO, 2024). W Polsce i całej UE koszt pracy wykonywanej przez nieformalnych opiekunów sięga kilku procent PKB (w UE jest to między 2,4 proc. a 2,7 proc. PKB UE), obejmując zarówno czas poświęcony na opiekę, jak i straty wynikające z ograniczenia aktywności zawodowej. Te niewidoczne na pierwszy rzut oka koszty przekładają się na zmniejszone dochody podatkowe, niższą produktywność oraz obciążenia dla systemów społecznych. Dlatego konieczne jest lepsze docenienie i wsparcie opiekunów nieformalnych, aby zrównoważyć rosnące potrzeby społeczeństwa starzejącego się w Polsce i Europie.

(Dominika Prudło)

Niewiedza zwiększa obawy Polaków przed wzrostem rachunków za energię

66 proc.

polskich gospodarstw domowych obawia się niekontrolowanego wzrostu cen energii elektrycznej w przyszłości

41 proc.

polskich gospodarstw domowych ocenia otrzymane faktury za energię elektryczną jako czytelne, a 40 proc. jako zrozumiałe

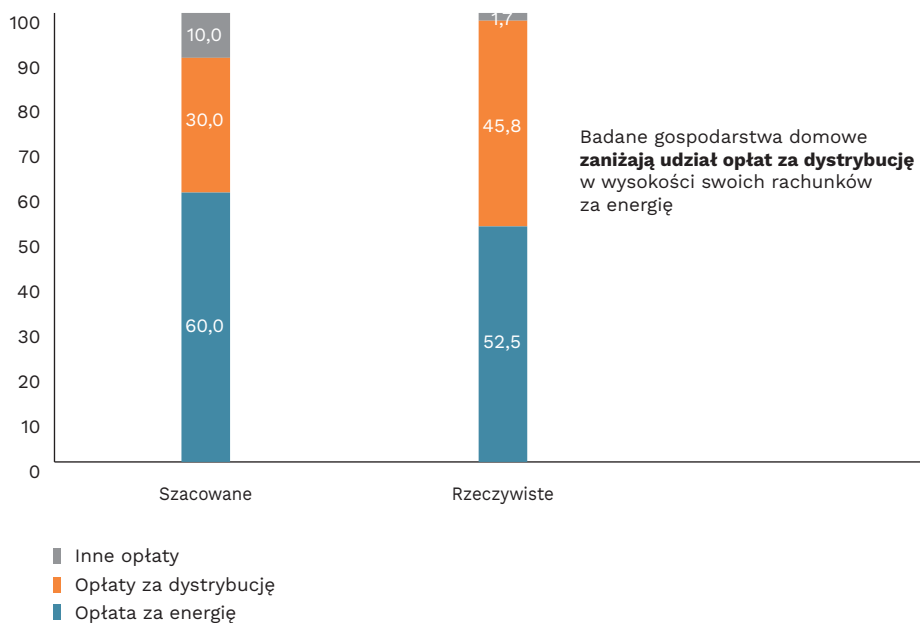
23 proc.

polskich gospodarstw domowych przyznaje, że zna wielkość swojego rocznego zużycia energii elektrycznej

► **Wiedza polskich gospodarstw domowych o własnym wykorzystaniu energii elektrycznej pozostaje na niskim poziomie i wymaga działań edukacyjnych.** Jest to główny wniosek ze zleconego przez Urząd Regulacji Energetyki (URE) badania ankietowego przeprowadzonego na przełomie kwietnia i maja 2025 r. Badanie służyło poznaniu opinii i postaw tych odbiorców energii wobec rynku energii elektrycznej w Polsce.

► **Istotny problem dla polskich gospodarstw domowych stanowi zrozumienie poszczególnych elementów rachunku za energię elektryczną i sposobu ich obliczania.** Zaledwie 29 proc. ankieterów zadeklarowało, że wie, w jaki sposób działa rynek energii i jak ustalają się na nim jej ceny. Tylko 47 proc. poprawnie wskazało przedsiębiorstwa energetyczne jako podmioty odpowiedzialne za obliczanie wysokości taryf za energię dla gospodarstw domowych. Natomiast dla 41 proc. badanych faktury są czytelne, a dla 40 proc. zrozumiałe. Z kolei aż połowa respondentów uznała, że nie wie, lub wie, ale nie rozumie dlaczego opłaty za zużycie i dystrybucję energii występują na rachunku jako oddzielne elementy składowe. Badanie URE pokazuje, że gospodarstwa błędnie oszacowały również udział tych opłat w ostatecznej wielkości rachunku.

Wykres 5. Rzeczywiste i średnie szacowane udziały wybranych opłat na rachunku za energię elektryczną dla gospodarstw domowych (grupa taryfowa G11; w proc.)

Uwaga: rzeczywiste udziały opłat oszacowano na podstawie taryfy G11 od PGE Obrót z kwietnia 2025 r. dla trzyosobowego gospodarstwa domowego. Opłata za energię: energia całodobowa; opłata za dystrybucję: sieciowa stała, sieciowa zmienna, jakościowa; inne opłaty: przejściowa, OZE, kogeneracyjna, mocowa, abonament.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych URE i PGE Obrót.

► **Dwa z trzech polskich gospodarstw domowych stwierdziły w badaniu, że obawiają się niekontrolowanego wzrostu cen energii elektrycznej w przyszłości. Blisko 75 proc. gospodarstw zasygnalizowało większe obciążenie rachunkami za energię niż 2-3 lata temu.**

Jednocześnie, tylko 23 proc. badanych uznało, że potrafi oszacować swoje roczne zużycie energii elektrycznej. Badani mają także, zdaniem URE, niewielką wiedzę o możliwych działaniach na rzecz minimalizacji rachunków. Choć 73 proc. wiedziało o możliwości zmiany sprzedawcy energii elektrycznej, to tylko 13 proc. kiedykolwiek go zmieniło. Aż 44 proc. gospodarstw nigdy nie słyszało o taryfach dynamicznych. Więcej respondentów było przekonanych, że na wysokość rachunków bardziej wpływa polityka UE (61 proc.) i krajowa (60 proc.) niż ich własne działania na rzecz oszczędzania energii (40 proc.).

► **Połowa ankietyowanych gospodarstw domowych zadeklarowała, że oczekują od państwa większej kontroli i przeciwdziałania wzrostom cen energii.** Natomiast 39 proc. gospodarstw potrzebuje bardziej przejrzystych rachunków za energię. Ponad połowa badanych (54 proc.) zgodziła się z twierdzeniem, że tzw. mrożenie cen energii jest korzystne dla polskiej gospodarki, choć jego koszt na sam 2025 r. oszacowano na blisko 5,5 mld PLN. Stosunkowo niska świadomość społeczna dotycząca funkcjonowania rynku energii i możliwości optymalizacji swojej konsumpcji może zwiększać oczekiwania gospodarstw domowych wobec państwa i w mniejszym stopniu skłaniać je do poszukiwania oszczędności we własnym zakresie.

(Wojciech Żelisko)

Kazachstan strategicznym partnerem Polski w Azji Centralnej

3,5 proc.

wyniesie średnioroczny wzrost PKB Kazachstanu w cenach stałych w latach 2025-2030

142,3 mln USD

wyniosła wartość eksportu produktów rolno-spożywczych z Polski do Kazachstanu w 2024 r.

► **Kazachstan pozostaje ważnym partnerem handlowym Polski w Azji Centralnej.** Po między państwami rozpoczęły się rozmowy dotyczące zniesienia barier w handlu rolno-spożywczym, którego wartość eksportu z Polski wyniosła 143,2 mln USD w 2024 r. Jednym z kluczowych punktów negocjacji pozostaje również zniesienie zakazu tranzytu, który uniemożliwia polskim eksporterom sprzedaż na rynki innych krajów Azji Centralnej. Szacunkowa wartość eksportu z Polski do Kazachstanu wyniosła w 2024 r. ok. 964,2 mln USD. Oznaczałoby to spadek o 25,3 proc., jednak ostateczne dane powinny kształtować się bliżej optymistycznego scenariusza (ok. 1 mld USD w 2024 r.). W latach 2024-2029 najszybciej nominalnie ma zwiększać się eksport polskiego pieczywa, wyrobów cukierniczych i słończy do Kazachstanu, a pozytywne zakończenie negocjacji dodatkowo zwiększyłyby sprzedaż rolno-spożywczą.

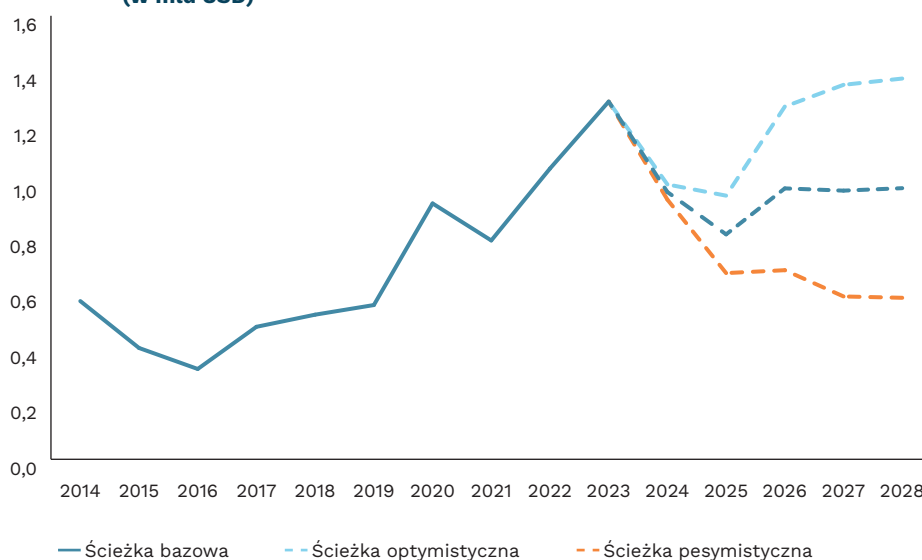
► **Kazachstan wykorzystuje położenie geograficzne oraz ogromne zasoby bogactw naturalnych w celu przyciągnięcia potencjalnych partnerów handlowych oraz inwestorów.**

Gospodarkę napędzają bogate zasoby naturalne, w tym ropa naftowa, gaz ziemny, a także uran, w którego wydobyciu Kazachstan jest światowym liderem, odpowiadając za 39 proc. globalnej produkcji surowca w 2023 r. Bogate złoża przekładają się na potencjał rozwoju przemysłu wydobywczego i metalurgicznego oraz zwiększony eksport za granicę. Istotne jest również usytuowanie Kazachstanu na kluczowym szlaku handlowym łączącym Europę z Azją, co stanowi dodatkowy atut gospodarki. Z tego powodu Kazachstan przeprowadza liczne modernizacje infrastruktury transportowej. Dodatkowo, aby zachęcić potencjalnych inwestorów z zagranicy, Kazachstan przeprowadził szereg reform gospodarczych i administracyjnych (np. *Nowy Kodeks Podatkowy* z 2017 r.), a także utworzył specjalne

strefy ekonomiczne i instytucje wspierające kapitał zagraniczny (np. *Astana International Financial Centre*).

► **Perspektywy gospodarcze Kazachstanu w najbliższych latach pozostają optymistyczne, choć zależne od koniunktury surowcowej i postępów reform.** Międzynarodowy Fundusz Walutowy prognozuje wzrost nominalnego PKB do 425,9 mld USD w 2030 r., co oznaczałoby średnioroczny wzrost na poziomie 6,9 proc. w latach 2025-2030. W cenach stałych średnioroczny wzrost wyniósłby 3,5 proc. Utrzymaniu solidnego wzrostu ma sprzyjać popyt wewnętrzny (rosnące dochody ludności i kredyt konsumpcyjny) oraz eksport surowców. Gospodarka Kazachstanu pozostaje jednak szczególnie wrażliwa na globalne ceny ropy naftowej i gazu ziemnego, które stanowią wyzwanie dla długofalowej stabilności. Zagrożeniem zewnętrznym jest ewentualne spowolnienie w głównych gospodarkach, a także wzrost napięć w regionie i możliwe wprowadzenie sankcji wtórnych. Realizacja zaplanowanych reform w połączeniu z korzystnymi warunkami zewnętrznymi powinna przetożyć się na dalsze umacnianie kazachstańskiej gospodarki.

Wykres 6. Wartość eksportu z Polski do Kazachstanu oraz prognoza na lata 2024-2029 (w mld USD)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Trade.gov.pl.

(Piotr Kamiński)

Bon może zwiększyć zainteresowanie ofertą kulturalną

► **Według danych Eurostatu z 2022 r., około 51 proc. Polaków w ostatnich dwunastu miesiącach uczestniczyło w kulturze, czyli poszło do kina, na koncert, do muzeum bądź odwiedziło inną instytucję kultury.** Wynik ten plasuje Polskę mniej więcej na poziomie średniej krajów UE. Niestety, uśredniona statystyka tego typu ukrywa znaczące nierówności w uczestnictwie w kulturze pomiędzy osobami o odmiennym statusie socjoekonomicznym. Polska – obok Francji, Rumunii i Portugalii – należy do krajów UE, w których uczestnictwo w kulturze instytucjonalnej w największym stopniu zależy od poziomu wykształcenia:

50,9 proc.

Polaków w ostatnim roku uczestniczyło w kulturze; średnia unijna wynosi 51,7 proc. (dane za 2022 r.)

aż 77 proc.

osób z wyższym wykształceniem

i tylko 33 proc.

osób bez średniego wykształcenia uczestniczyło kulturze

500 EUR

dostają 18-latkowie we Włoszech do wykorzystania na cele kulturalne

33 proc. osób bez wykształcenia średniego uczestniczyło w kulturze w ostatnim roku, podczas gdy wśród osób z wykształceniem wyższym odsetek ten wyniósł 77 proc.

► **Podobne wnioski płyną z badań Narodowego Centrum Kultury. Tylko 12 proc. osób z podstawowym lub zasadniczym wykształceniem odwiedziło galerie sztuki w ostatnim roku, podczas gdy wśród osób z wykształceniem wyższym odsetek ten wyniósł 49 proc.** Socjoekonomiczny „gradient uczestnictwa” jest widoczny niemal w każdej formie kontaktu z kulturą.

► W tym kontekście warto przyjrzeć się narzędziom, które w innych krajach skutecznie wspierają uczestnictwo w kulturze, szczególnie wśród osób młodych o niższym statusie społeczno-ekonomicznym, sprzyjając tym samym „demokratyzacji kultury”. **Ciekawym przykładem jest włoski program „18app”, w ramach którego każdy obywatel Włoch, po ukończeniu 18. roku życia, otrzymuje bon o wartości 500 EUR do wykorzystania na cele kulturalne – bilety do kina, teatru, muzeum, koncerty czy zakup książek.** Program został wprowadzony w 2016 r. i zainicjował podobne działania we Francji (2021), Hiszpanii (2022) i Niemczech (2023).

► **Opublikowane w tym miesiącu badania nad skutkami włoskiego programu wykazały, że jego wprowadzenie spowodowało wzrost uczestnictwa w kulturze, szczególnie wśród osób pochodzących z rodzin o niższym poziomie wykształcenia rodziców.** Podczas gdy w przypadku beneficjentów z rodzin o wyższym wykształceniu efekty wprowadzenia programu były niewielkie lub statystycznie nieistotne, osoby z rodzin o niższym poziomie wykształcenia rodziców, wskutek wprowadzenia programu, zdecydowanie częściej brały udział w wydarzeniach kulturalnych. W tej grupie liczba wizyt w kinie wzrosła średnio o 20 proc., udział w koncertach muzyki klasycznej – o 45 proc., w koncertach muzyki popularnej – o 23 proc., a wizyty w muzeach – o 16 proc. Program przyniósł również tzw. efekt rozlewania (*spillover effect*), czyli zwiększenie konsumpcji kultury także wśród innych członków gospodarstw domowych beneficjentów.

► **Autorzy badania sugerują, że wprowadzenie bonu pomogło przełamać bariery finansowe i zmotywowało osoby z rodzin o niższym statusie socjoekonomicznym do uczestnictwa w kulturze.** Doświadczenia z Włoch sugerują zatem, że podobny program w Polsce mógłby zmniejszyć nierówności w uczestnictwie w życiu kulturalnym i zachęcić nowe grupy społeczne do kontaktu z instytucjami kultury.

(Marcin Lewandowski)

Autorzy: Piotr Kamiński, Marcin Klucznik, Magdalena Lesiak, Marcin Lewandowski, Dominika Prudło, Aleksandra Wejt-Knyżewska, Wojciech Żelisko

Polski Instytut Ekonomiczny

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny *think tank* ekonomiczny z historią sięgającą 1928 roku. Jego obszary badawcze to przede wszystkim makroekonomia, klimat i energia, gospodarka światowa, zrównoważony rozwój, foresight gospodarczy, gospodarka cyfrowa i ekonomia behawioralna. Instytut przygotowuje raporty, analizy i rekomendacje dotyczące kluczowych obszarów gospodarki oraz życia społecznego w Polsce, z uwzględnieniem sytuacji międzynarodowej.

Wydarzenia i dane przedstawione w niniejszej publikacji pochodzą i bazują na źródłach zewnętrznych, stąd nie gwarantujemy ich poprawności. Mogą one być ponadto niekompletne albo skrócone. Wszystkie opinie i prognozy zawarte w niniejszej publikacji są wyrazem oceny ekspertów PIE w dniu ich publikacji i mogą ulec zmianie bez zapowiedzi. Niniejszy dokument jest jedynie materiałem informacyjnym do użytku odbiorcy.

© Copyright by Polski Instytut Ekonomiczny